

У першу чергу на передових позиціях встановлюються мінно-вибухові загородження у першій ступені готовності. Місця встановлення мінно-вибухових загороджень на місцевості узгоджуються з командирами підрозділів, позиції яких прикривають загородження. Встановлення протитанкових і протипіхотних мінних полів перед переднім краєм оборони в умовах безпосереднього зіткнення з противником здійснюється інженерними підрозділами вручну; при наявності передової позиції можуть бути застосовані мінні загороджувачі. У глибині оборони на вірогідних напрямках наступу противника при підготовці оборони, мінно-вибухові загородження встановлюються переважно при другій ступені готовності. Пророблення проходів у загородженнях противника, руйнуваннях та обладнання переходів через перешкоди здійснюються підрозділами з використанням навісного (вбудованого) обладнання бойової та інженерної техніки, підричних зарядів і місцевих матеріалів.

Для забезпечення маневру військовими частинами (підрозділами) на місцевості з розгалуженою системою водних перешкод особливе місце посідає влаштування і утримання переправ. З метою забезпечення їх живучості встановлюються інженерні загородження прикриття та визначаються додаткові сили для охорони під'їзних шляхів та районів їх наведення.

Виконання інженерних заходів маскуванню і захисту від високоточної зброї противника полягає у своєчасному і вмілому застосуванні табельних маскувальних комплектів і покриттів, маскувальному фарбуванню ОБТ під фон місцевості, влаштування оптичних масок з місцевих матеріалів, макетів, фальшивих теплових цілей (пасток), хибних споруд, опорних пунктів та інших об'єктів. Усі заходи здійснюються в поєднанні з максимальним використанням захисних та маскувальних властивостей місцевості.

Відповідно до вищезазначеного серед ймовірних сценаріїв підготовки та ведення бойових дій бойове забезпечення дій військ (сил), поряд з вогневим ураженням противника, мобільністю з'єднань і частин, є важливою складовою сучасної операції та одним з головних факторів збереження і підвищення живучості військ.

Перспективами подальших наукових досліджень є пошук шляхів удосконалення організації бойового забезпечення Сухопутних військ, забезпечення ефективності застосування сил та засобів в сучасних умовах, у тому числі щодо збереження та підвищення живучості військ (об'єктів).

Єрмоленко І.Ю., к.т.н.

Сачанова Ю.І.

Сахненко М.Д., д.т.н., професор

Ведь М.В., д.т.н., професор
ФВП НТУ «ХП»

ЗАХИСНІ ЕЛЕКТРОЛІТИЧНІ ПОКРИТТЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЙНОГО РЕСУРСУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ СПЕЦІАЛЬНИХ ВІЙСЬК

Експлуатація військової техніки спеціальних військ, зокрема військ радіаційного, хімічного та біологічного захисту, передбачає знаходження цих машин в умовах агресивних середовищ і підвищених температур. Тому на сьогодні актуальним є питання щодо додаткового зміцнення та захисту поверхні деталей, вузлів і агрегатів таких машин.

Рішення цієї задачі, на наш погляд, можливо шляхом нанесення на робочі поверхні таких деталей електролітичних покриттів сплавами металів підгрупи заліза з тугоплавкими елементами, поєднання унікальних властивостей індивідуальних компонентів, які дозволяють підвищити такі характеристики поверхні деталей, як мікротвердість, корозійна та зносостійкість, жаротривкість тощо.

Метою роботи є дослідження впливу режимів електролізу на вихід за струмом, склад покриттів залізо-кобальт-молібден і встановлення залежності властивостей одержуваних покриттів від складу сплаву.

Нанесення покриття здійснювали в гальваностатичному режимі при варіюваній густині струму 2–6 А/дм² на підкладки з міді та сталі марки 08 кп з комплексного цитратного електроліту, що містить сульфат заліза(III), сульфат кобальту, молібдат натрію, сульфат натрію, борну кислоту та цитрат натрію.

Результати досліджень показали, що максимальний вихід за струмом спостерігається при густині струму 3 А/дм² і становить 65–70%. Підвищення катодної густини струму призводить до збільшення вмісту молібдену в покритті до 33 мас%, відновлення якого відбувається конкурентно із залізом, але вихід за струмом при цьому декілька знижується внаслідок зростання вкладу реакції виділення водню в загальний катодний процес. При підвищенні концентрації молібдат-іонів у робочому розчині до 0,9 моль/дм³ при сталому співвідношенні концентрацій компонентів електроліту тенденція до зростання вмісту тугоплавкого компоненту в покритті зі збільшенням густини струму зберігається, однак спостерігається конкурентне відновлення заліза з кобальтом. При подальшому збільшенні концентрації молібдатів у робочому розчині ($\geq 0,1$ моль/дм³) відбувається зміна складу комплексів, які розряджаються на катоді, внаслідок димеризації молібдат-іонів і перерозподіл швидкостей парціальних реакцій в бік відновлення заліза(II) до заліза(0), що прогнозовано призводить до зниження вмісту молібдену в покритті до 26 мас%.

Одержані електролітичні покриття рівномірні, з низькою поруватістю, характеризуються високою адгезією до основного матеріалу. Аналіз морфології поверхні одержаних при густині струму 3–4 А/дм² покриттів і співвідношенні Fe:Co:Mo в осаді 3,3:2,3:1 вказує на формування мікроглобулярного рельєфу, характерного для покриттів з підвищеною мікротвердістю. При підвищенні густини струму 5–6 А/дм² співвідношення Fe:Co:Mo в осаді становить 2,7:1,7:1, поверхня стає більш розвинутою з чітко вираженими сфероїдами, що створює передумови для підвищених каталітичних властивостей одержуваних покриттів.

Таким чином, варіювання параметрів електролізу дозволяє одержувати тернарні поліфункціональні покриття Fe-Co-Mo з прогнозованими властивостями.

Загребельний С.М.
Антонов Г.А.
Шишков В.А.
НАСВ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК У МИРОТВОРЧІЙ ТА АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЯХ

Аналіз ведення бойових дій у збройних конфліктах останніх десятиріч свідчить, що способи ведення операцій в різних регіонах світу значно змінилися у порівнянні з раніше відомими. Досвід останніх миротворчих операцій в Югославії та Іраку, Антитерористичної операції (АТО) на Сході держави показує, що сучасний етап ведення бойових дій характеризується застосуванням різноманітних видів озброєння і військової техніки (ОВТ).

Такий підхід до ведення бойових дій здійснює істотний вплив і на організацію матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) військ (сил). Набутий в ході міжнародних миротворчих операцій (ММО) та АТО досвід організації МТЗ показує, що основними напрямками подальшого підвищення його ефективності в сучасних умовах є:

нарощування можливостей тилу за рахунок оснащення його більш сучасною та ефективною технікою, оптимізації організаційно-штатної структури і більш ефективного використання сил та засобів;

враховуючи обмеженість запасів матеріальних засобів, які утримуються в мирний час в Збройних Силах України, необхідна державна програма їх швидкого відновлення в підготовчий період та з початком війни на випадок її розв'язання;

максимальна стандартизація і уніфікація техніки та інших матеріально-технічних засобів різних структурних елементів тилу, боєприпасів до різних видів стрілецької зброї, артилерійських систем, пально-мастильних матеріалів;

подальше впровадження принципу комплексного використання усіх видів транспорту в ході війни та комунікацій. Мається на увазі тенденція «стирання» ще у мирний час відмінностей та граней між транспортними комунікаціями в їх звичайному розумінні та комунікаціями військовими;

для забезпечення своєчасного та безперервного підвезення матеріальних засобів та живучості транспортної системи обладнати тиліві пункти регулювання (ТПР) на великих бар'єрних перешкодах, об'їзdnі шляхи та утримувати їх в постійній готовності до використання за призначенням;

постійне проведення мобілізаційної підготовки галузей національної економіки України, затвердження у законодавчому порядку нормативних документів щодо порядку поставки та використання транспортних засобів приватних підприємств у воєнний час в інтересах Збройних Сил;

забезпечення живучості тилу, розосередження і укриття запасів матеріально-технічних засобів та техніки;

подальше удосконалення системи управління шляхом підвищення підготовленості органів управління тилом до виконання завдань в складних умовах сучасної війни, подальшої автоматизації управлінських процесів, забезпечення стійкого та безперервного управління.

Як показує досвід, врахування та подальше втілення в життя зазначених напрямів дозволить підвищити ефективність МТЗ військ в ММО та АТО не менше, ніж на 20%.

Закусило П.С., к.військ.н., с.н.с.
ЦНДІ ЗС України

ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ, ЯКІ ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ЕКСПЛУАТАЦІЮ ТА ПЛАНОВІ РЕМОНТИ ЗРАЗКА ОВТ

В умовах прискореного розвитку озброєння та військової техніки (ОВТ), зростання витрат на виготовлення, експлуатацію й ремонт сучасних зразків ОВТ, скорочення термінів їх морального старіння все більш актуальним стає завдання обґрунтування основних показників, які характеризують експлуатацію та планові ремонти зразків ОВТ: строку служби, міжремонтного строку експлуатації,